Lietas Nr. A420366912
Lietas arhīva Nr. AA43-1087-14/8

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2014.gada 9.decembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente I.Kaļiņina,
tiesnese S.Liniņa un tiesnese U.Mihailova

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc /pers. A/ pieteikuma par labvēlīga administratīvā akta, ar kuru /pers. A/ tiktu piešķirts bērna piedzimšanas pabalsts, izdošanu, sakarā ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 12.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja /pers. A/, kurai 2009.gada 13.maijā Īrijā piedzima dēls, vērsās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā (turpmāk – aģentūra) ar lūgumu piešķirt bērna piedzimšanas pabalstu.

Aģentūra ar 2012.gada 19.janvāra lēmumu Nr.09-5/875 (turpmāk – Lēmums) kā galīgo iestādes administratīvo aktu pabalsta piešķiršana atteikta.

Atteikums pamatots ar turpmāko.

[1.1] Pieteicējas ģimenes faktiskā dzīvesvieta ir Īrijā un viņas laulātais ir nodarbināts Īrijā kopš 2006.gada 19.augusta, līdz ar to atbilstoši Padomes Regulai (EEK) Nr.1408/71 „Par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā" (turpmāk – Regula Nr.1408/71) un Padomes Regulai Nr.574/72, ar kuru nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EEK) Nr.1408/71 „Par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā" (turpmāk – Regula Nr.574/72), viena vecāka nodarbinātības gadījumā atbildīga par pabalstu izmaksu ir šā vecāka nodarbinātības valsts.

[1.2] Ņemot vērā ziņas par pieteicējas dzīvesvietu un nodarbinātību Īrijā no 2006.gada, pieteicējas laulātā nodarbinātību Īrijā no 2006.gada 19.augusta, kā arī apstākli, ka Īrijā pieteicēja saņem ģimenes pabalstus kopš 2009.gada 1.jūnija, secināms, ka pieteicēja ar ģimeni Latvijā pastāvīgi nedzīvo, līdz ar to viņai nav tiesību saņemt ģimenes pabalstu Latvijā saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likumu.

[2] Pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru viņai tiktu piešķirts bērna piedzimšanas pabalsts. Pieteikums pamatots ar turpmāk minēto.

[2.1] Pieteicēja neapstrīd, ka saņem ikmēneša bērna kopšanas pabalstu un bezdarba pabalstu no Īrijas valsts, bet uzskata, ka vienreizējo bērna piedzimšanas pabalstu, kas ir cits pabalsta veids, viņai ir tiesības saņemt kā Latvijas Republikas pilsonei saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 8.pantu. Ne pieteicēja, ne viņas laulātais nav šādu pabalstu saņēmuši Īrijā, jo saskaņā ar Īrijas normatīvo regulējumu šāds pabalsts vispār netiek piešķirts. Tāpēc aģentūrai nav pamata atsaukties uz Regulas Nr.574/72 10.pantu, jo Īrijas valstī nav paredzēts minētais

pabalsts. Tāpēc nav un nevar tikt konstatēta jebkāda pretlikumīga minētā pabalsta pārklāšanās saskaņā ar Regulu Nr.1408/71.

[2.2] Tā kā pieteicējas pastāvīgā dzīvesvieta ir Latvijā, viņa atbilst visiem kritērijiem, lai pretendētu uz bērna piedzimšanas pabalsta saņemšanu. Atteikums piešķirt pabalstu ir prettiesisks un diskriminē pieteicēju.

[2.3] Aģentūra nepamatoti atzina, ka pieteicējas pastāvīga dzīvesvieta ir Īrijā, jo grūtniecības un bērna piedzimšanas laikā pieteicējas pastāvīgā dzīvesvieta bija Latvijā deklarētajā dzīvesvietā. Bērna piedzimšanas brīdī pieteicēja apciemojusi savu Īrijā strādājošo laulāto. Tāpat pieteicēja norāda, ka fakts par viņas reģistrācijas esību sociālajā sistēmā vēl neliecina par pastāvīgu dzīvesvietu minētajā valstī, bet norāda tikai uz to, ka pieteicēja tur kādreiz strādājusi. No Īrijas kompetentās iestādes saņemtā informācija apstiprina, ka pieteicēja pēdējo reizi Īrijā bijusi nodarbināta 2008.gadā.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 12.aprīļa spriedumu pieteikums apmierināts. Tiesas spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

Saskaņā ar Valsts sociālo pabalstu likuma 8.panta pirmās daļas 1.punktu pieteicējai ir tiesības saņemt bērna piedzimšanas pabalstu Latvijā, jo atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 29.aprīļa direktīvai Nr.2004/38/EK, kas reglamentē Eiropas Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesības brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, un lietas faktiskajiem apstākļiem uzskatāms, ka pieteicējas pastāvīgā dzīvesvieta 2009.gada 19.novembrī vēl aizvien bija Latvijā un citas pastāvīgas dzīvesvietas Eiropas Savienības tiesību aktu izpratnē pieteicējai nebija.

Atsaucoties uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 29.aprīļa direktīvu Nr.2004/38/EK tiesa atzina, ka lietā ir nozīme tam, no kura brīža varētu tikt uzskatīts, ka pieteicējas pastāvīgā dzīvesvieta ir Īrijā. Proti, lai uzskatītu, ka pieteicēja pastāvīgi uzturas Īrija, viņai bija jāuzturas šajā valstī ne mazāk kā piecus gadus. Tā kā pieteicēja pirmo reizi ieradās Īrijā 2006.gadā, tad pastāvīgās uzturēšanās tiesības pieteicējai varētu rasties ne agrāk kā 2011.gadā, līdz ar to lietā nav konstatējama pieteicējas pastāvīga dzīvošana Īrijā laikā, kad pieteicējai piedzima bērns un kad pieteicēja ar iesniegumu par pabalsta piešķiršanu vērsās aģentūrā. Turklāt grūtniecības laikā pieteicēja izmantojusi ārsta pakalpojumus Latvijā, kas netieši norāda, ka grūtniecības laikā pieteicēja dzīvojusi Latvijā.

[4] Par Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 12.aprīļa spriedumu aģentūra iesniedza apelācijas sūdzību, kurā nepiekrīt pirmās instances tiesas secinājumiem par pieteicējas pastāvīgo dzīvesvietu Latvijā. Tā kā pieteicēja nav uzturējusies Latvijā 183 dienas vai ilgāk jebkurā 12 mēnešu periodā, viņas parasto interešu centrs nav Latvijā un viņai nav personīgas un profesionālas saistības ar Latviju, pieteicējas pastāvīgā dzīvesvieta nav Latvijā.

[5] Pieteicēja paskaidrojumu par aģentūras apelācijas sūdzību aģentūra nav sniegusi.

[6] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmajai daļai apelācijas instances tiesa administratīvo lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[7] Izvērtējusi lietā esošos pierādījumus kopsakarā ar administratīvā procesa dalībnieku izvirzīto argumentu pamatojumu, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka aģentūras apelācijas sūdzība ir pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[8] Atbilstoši Valsts sociālo pabalstu likuma 4.panta pirmajai daļai tiesības uz valsts sociālajiem pabalstiem ir Latvijas pilsoņiem, nepilsoņiem, ārvalstniekiem un bezvalstniekiem, kuriem piešķirts personas kods un kuri pastāvīgi dzīvo Latvijas teritorijā. Savukārt minētā panta trešā daļa noteic, ka tiesības uz bērna piedzimšanas pabalstu, bērna kopšanas pabalstu, bērna invalīda kopšanas pabalstu, atlīdzību par adoptējamā bērna aprūpi, atlīdzību par adopciju, ģimenes valsts pabalstu, kā arī piemaksu pie ģimenes valsts pabalsta par bērnu invalīdu ir visām šā panta pirmajā daļā minētajām personām, ja to bērniem vai to adoptētajiem bērniem ir piešķirts personas kods.

Augstākās tiesas 2010.gada 16.decembra spriedumā lietā Nr.SKA-730 atzīts, ka Latvijas tiesību normas minēto pabalstu [tostarp bērna piedzimšanas pabalstu, kas ir strīda priekšmets izskatāmajā lietā] piešķiršanu nesaista ar personas nodarbinātību vai apdrošināšanu. Tiesības uz pabalstu ir atkarīgas no tā, vai Latvija ir personas pastāvīgā dzīvesvieta. Taču ne minētais likums [Valsts sociālo pabalstu likums], ne citas nacionālās tiesību normas nedefinē, kas ir personas „pastāvīgā dzīvesvieta" (sk. sprieduma 9.punktu). Turpat Augstākā tiesa arī atzina, ka jēdziena „pastāvīgā dzīvesvieta" izpratnei ir ņemama vērā jēdziena „parastā dzīvesvieta" izpratne, piemērojot Regulu Nr.1408/71. Minētās regulas izpratnē „dzīvesvieta" nozīmē „parasto dzīvesvietu" un tā nav „uzturēšanās" jeb „pagaidu" dzīvesvieta. Parastā dzīvesvieta ir tā vieta, kur persona turpina parasti dzīvot un kurā atrodas tās parasto interešu centrs. Dzīvesvietas noteikšanā vienlīdz ir jāpamatojas gan uz subjektīvajiem apstākļiem (personas griba), gan objektīvajiem apstākļiem (ārējie dzīves apstākļi), kas var būt saistīti arī ar personas tiesībām uzturēties kādā noteiktā valstī *(sk. M.Fuchs. Kommentar zum Europaeischen Sozialrecht. 3.Auflage. Nomos Verlagsgesellschaft Baden-Baden, 2002, S.92-93*). Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā ir izstrādāti kritēriji, kuri kopsakarā var liecināt par to, ka persona saglabā ciešu saiti ar savas dzīvesvietas valsti. Proti, lai noteiktu dzīvesvietu, kurā atrodas personas parasto interešu centrs, vērā ņemams ne tikai personas ģimenes stāvoklis un ģimenes atrašanās vieta, bet arī tie apstākļi, kuru dēļ persona ir aizbraukusi, tās nodarbinātības veids citā valstī, kā arī dzīvošanas ilgums un nepārtrauktība pirms nodarbinātības uzsākšanas, prombūtnes ilgums un iemesli (personas attieksme pret prombūtni), nodoms, kā tas izriet no lietas apstākļiem kopumā, atgriezties tajā vietā, kur persona dzīvoja pirms nodarbinātības uzsākšanas (*sk. Eiropas Savienības Tiesas spriedumu lietā Nr.C-76/76 un Nr.C-102/91, kā arī Augstākās tiesas 2010.gada 28.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-424/2010 8.punktu*).

[9] Pārbaudot, vai līdz bērna piedzimšanas dienai (2009.gada 13.maijs) pieteicēja pastāvīgi dzīvoja Latvijā, apgabaltiesa konstatē turpmāko.

[9.1] Kā izriet no informācijas, ko aģentūrai sniegusi Īrijas kompetentā iestāde, pieteicēja Īrijā strādāja: četras nedēļas (nenorādot periodu) 2006.gadā, visu 2007.gadu un četras nedēļas (nenorādot periodu) 2008.gadā. No 2009.gada 3.marta līdz 2010.gada 25.septembrim pieteicēja no Īrijas valsts saņēma darba meklētāja pabalstu (*lietas 70.lapa*).

[9.2] Pieteicēja 2007.gada 31.jūlijā reģistrēja laulību ar /pers. P/ un 2009.gada 13.maijā Īrijā viņiem piedzima dēls. Kopš 2009.gada 1.jūnija pieteicējai tiek maksāts bērnu pabalsts Īrijā.

[9.3] Savukārt pieteicējas laulātais /pers. P/ kopš 2006.gada augusta strādā Īrijā, un viņam ir pilnīga ar atalgojumu saistīta sociālā apdrošināšana Īrijā.

[9.4] Valsts ieņēmumu dienests apstiprināja apgabaltiesai, ka pieteicēja Latvijā nekad nebija nodarbināta, savukārt pieteicējas laulātais Latvijā 1995.gada 10.martā stājies uzskaitē un no 1994.gada 8.septembra /pers. P/ ir īpašnieks individuālajam uzņēmumam „/Nosaukums/", kurš nav pārreģistrēts un tam nav piešķirts nodokļu maksātāja reģistrācijas kods (*lietas 85.lapa*).

[10] Iepriekš noskaidroto apstākļu kopums, ievērojot, ka nav informācijas par to, kurā 2006.gada periodā pieteicēja strādājusi Īrijā, liecina, ka pieteicēja vismaz kopš 2007.gada sākuma dzīvoja un strādāja Īrijā, viņas laulātais arī strādāja Īrijā, pieteicējai Īrijā piedzima dēls, un kopš 2009.gada 1.jūnija pieteicējai tiek maksāts bērnu pabalsts Īrijā. Tādējādi secināms, ka pieteicējas interešu centrs līdz bērna piedzimšanas pabalsta pieprasīšanas dienai vairāk nekā divus gadus bija tieši Īrijā.

[11] Pieteicēja pieteikumā apgalvo, ka bērns piedzima Īrijā tāpēc, ka pieteicēja bija devusies apciemot savu laulāto, kurš tolaik strādājis Īrijā, bet pati grūtniecības laikā pastāvīgi dzīvoja Latvijā, savā deklarētajā dzīvesvietā, un šo faktu apstiprina medicīniskā dokumentācija par ārsta apmeklējumiem.

Izvērtējot izvirzītā argumenta pamatotību, apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējas iesniegtajā dokumentā (*lietas 27.lapa*) ir ziņas par to, ka pieteicēja apmeklējusi ārstu Latvijā 2011.gada 8.augustā un 2012.gada 16.janvārī, kas nav attiecināms uz laiku līdz bērna piedzimšanas pabalsta pieprasīšanai. Savukārt 2012.gada 13.marta izrakstā (*lietas 28.lapa*) ir minēts 2008.gada 3.septembris (ar pierakstu, ka tālāk izbrauc uz Īriju) un ieraksts par ārsta apmeklējumu 2011.gada 2.augustā.

Pieteicējas iesniegtās 2009.gada 19.novembra un 23.novembra kvītīs par zobārsta apmeklējumu (*lietas 33.lapa*) nav norādīts, ka ārstu apmeklēja tieši pieteicēja.

Izvērtējot pieteicējas iesniegtos medicīniskos dokumentus, apgabaltiesa atzīst, ka ar tiem nav iespējams pierādīt faktu, ka pieteicējas interešu centrs periodā no 2007.gada janvāra līdz bērna piedzimšanai ir bijis Latvijā, jo pieteicēja visu 2007.gadu un četras nedēļas 2008.gadā strādāja Īrijā, bet nestrādāja Latvijā, un arī Īrijā, nevis Latvijā, saņēma darba

meklētāja pabalstu. Ievērojot, ka arī pieteicējas laulātais kopš 2006.gada augusta nepārtraukti bija nodarbināts Īrijā, informācija par to, ka pieteicēja no 2007.gada sākuma līdz 2009.gada 12.maijam vienu reizi (2008.gada 3.septembrī) ir bijusi Latvijā pie ārsta, kurš ierakstījis, ka pieteicēja dodas uz Īriju, nevar būt pamats atzīt pretējo. Turklāt pieteicēja nav iesniegusi dokumentus par to, ka grūtniecības laikā viņa bija vērsusies kādā Latvijas ārstniecības iestādē, lai nodrošinātu viņas un viņas toreiz vēl nedzimušā bērna veselības aprūpi grūtniecības periodā [sievietes veselības aprūpes kārtību grūtniecības periodā, dzemdībās un pēcdzemdību periodā, kā arī jaundzimušā veselības aprūpes kārtību nosaka Ministru kabineta 2006.gada 25.jūlija noteikumi Nr.611 „Dzemdību nodrošināšanas kārtība"], kas mūsu valstī faktiski ir obligāts socializētas un Latvijas teritorijā dzīvojošas sievietes pienākums, kas citastarp izriet no Ārstniecības likuma 5.panta un Seksuālās un reproduktīvās veselības likuma 6.panta otrās daļas teleoloģiskās interpretācijas.

Apgabaltiesas secinājumu par pieteicējas interešu centru Īrijā neatsver apstāklis, ka pieteicēja līdz 2012.gada 16.janvārim bija deklarējusi savu dzīvesvietu Latvijā, jo dzīvesvietas deklarācijas fakts, kas ir vienpusējs gribas izteikums, pats par sevi nevar pierādīt to, ka persona tik tiešām dzīvo deklarētajā dzīvesvietā. Turklāt no pieteicējas iesnieguma bērna piedzimšanas pabalsta piešķiršanai (*lietas 15.lapas 2.lapaspuse*) izriet, ka pieteicējas faktiskā dzīvesvieta ir bijusi Īrijā, ko apstiprināja arī pati pieteicēja.

Ņemot vērā, ka lietā nav iesniegti pierādījumi tam, ka pieteicējas dzīvesvieta uz bērna piedzimšanas dienu ir bijusi Latvijā, un pieteicējai kā Īrijā dzīvojošai personai, kura Īrijā saņem arī bērna pabalstu, nav tiesību vienlaikus saņemt sociālo atbalstu saistībā ar bērna piedzimšanu gan Latvijā, gan Īrijā, nav konstatējams priekšnoteikums labvēlīga administratīvā akta izdošanai pieteicējai atbilstoši Valsts sociālo pabalstu likuma 4.panta trešajai daļai, jo tiesības uz bērna piedzimšanas pabalstu ir tikai Latvijas teritorijā pastāvīgi dzīvojošām personām.

[12] Apgabaltiesa nepiekrīt pirmās instances tiesas secinājumam, ka pieteicējas pieprasītais labvēlīgais administratīvais akts izdodams, noskaidrojot vienīgi to, ka pieteicējai Lēmuma pieņemšanas laikā nebija pastāvīgās uzturēšanās tiesību Īrijā.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par bērna piedzimšanas pabalsta piešķiršanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā vienā mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente I.Kaļiņina

Tiesnese S.Liniņa

Tiesnese U.Mihailova